

Shevchenko T. I. The main methodological position of the initial period of learning to play a musical instrument.

In this article the basic guidelines for music teachers in the organization of primary education for children to play musical instruments. In particular, attention is drawn to the motivational basis of learning how the engine process of musical development and the factors that develop cognitive interest. Considered forms of work (listening to music, playing the voice melody, performance analysis plays a teacher, playing with accompaniment and ensemble exercises to master the fingering). Much attention is paid to the development of musical rhythm, offers methodological approaches to work on this task .

Describes the methods of selection of repertoire and organization of work with him.

Keywords: *music, melody, music, rhythm, pulse movement, melody, listening to music, musical phrase.*

УДК 37.015.31:392.3

Шкуруній О. А.

Київський національний університет культури і мистецтва

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

В статті висвітлюється роль сімейного виховання. З'ясовані сутність сімейного виховання, проблеми, особливості сучасного сімейного виховання.

Ключові слова: *сім'я, сімейне виховання.*

Сімейне виховання – тільки одна з форм виховання у суспільстві. Проте сім'я, виступаючи одним із перших інститутів виховання, виконує функцію ранньої соціалізації [3; 6].

Специфіка традиції сімейного виховання в українській родині з точки зору сучасного українського родинного виховання зумовлюється трьома історичними обставинами.

По-перше, особливостями суспільного життя в процесі переходу від авторитарно-патерналістичної формації до громадянського суспільства. Як і колись в історії всіх європейських народів, так і в нас тепер, виникла потреба в адаптації людини і сім'ї до нового способу життя. Людина вимушена з дитинства звикати до думки, що їй самій треба за себе відповідати, на себе покладатися і що вона сама повинна вирішувати свої життєві проблеми, а для цього їй потрібні: свобода, сила волі, розум тощо. У європейській родині такий погляд на власну перспективу передається дуже рано дітям від батьків. До таких умов мусить звикати і наша родина та, з огляду на них, берегти свою цілісність.

По-друге, сучасні виховні завдання української родини визначаються специфікою посткомуністичного морально-духовного, етнічно-національного, психічного та фізичного стану людини. Вона вийшла з цього режиму понівеченою, духовно спустошеною, знесиленою, заляканою, охлялою, безхарактерною, а тому агресивною. Зміцнення родини, яку складуть колись діти, мусить розпочинатися з оздоровлення вже існуючої батьківської сім'ї.

По-третє, надто несприятливою є також духовна атмосфера, яка поширюється на наше суспільство шляхом бездумних культурних запозичень – кіно, телебачення тощо. Сьогодні українська родина, якщо вона хоче зберегти себе на власних автентичних моральних засадах, мусить виявити силу і здатність протистояти тому чужому культурному контекстові, який у своїй основі має філософію антропоцентризму – оспівування культу сили, нормальності вбивства, прагнення тілесних насолод тощо [4; 6].

Не тільки дитина, але й вся родина потребує сьогодні оборони проти цієї шкідливої антигуманної інформації, що руйнує екологію душі.

Урбанізація населення, лібералізація інформаційного простору, прагматизація життя, дефіцит спілкування в сім'ї та з ровесниками, недостатня окресленість морального ідеалу на рівні державної гуманітарної політики спричиняють маніпулювання свідомістю дитини, деформують систему життєвих пріоритетів і цінностей.

Нерозуміння батьками механізмів формування гуманних взаємин з дітьми, їх прагнення до рольової або особистісної позиції. Кожна з цих крайнощів має негативні наслідки: відчуження дітей від батьків, обмеження їх стосунків побутовою сферою ("зроби, принеси, подай"). Нерідко батьки недооцінюють впливу на виховання гуманних рис дитини морально-психологічних стосунків, взаємної любові, поваги, турботливості в сім'ї. Гармонійність сімейного виховання залежить від щирості й чесності любові до дітей. Діти не можуть нормально розвиватися за рахунок авансованих почуттів, прагнуть, щоб їх сприймали і любили такими, які вони є. У цьому мудрість батьківської любові. В основі виховної діяльності у сім'ї має бути формула здорового батьківства, яку виводять з любові та вимогливості. Зосередження на любові за рахунок вимогливості призводить до неповаги авторитету батьків, і навпаки – авторитарна, гнітюча атмосфера в сім'ї навіть дитині думки, що її не люблять і вона нікому не потрібна. Стратегія батьків у вихованні дитини має полягати в досягненні рівноваги між милосердям і справедливістю, між ніжністю й вимогливістю, між любов'ю і суворістю та у формуванні в неї рис характеру, які є основою здорового родинного життя.

Кожна сім'я є інтимною соціальною групою, але головне, що відрізняє сім'ї і виступає важливим чинником формування в дитини духовних потреб, – це пануюча у сімейному мікроколективі атмосфера, що виявляється у ставленні батьків до дитини, в утвердженні тих чи інших виховних пріоритетів. Батьківське ставлення акумулює всю систему внутрішньосімейних відносин, являючи собою особливий феномен, котрий поєднує емоційні переживання та почуття, пов'язані з дитиною, поведінкові стереотипи дорослих, спосіб спілкування та поводження з нею, характер її сприймання та зворотні реакції [3; 7].

Важливим показником батьківського ставлення виступає любов до дитини – глибоке й стійке почуття, в якому тісно переплітаються природні й соціальні принципи, гармонія яких – одна з неодмінних умов їх благотворного впливу на зростання повноцінної, духовно багатой, здатної до самостійного життєвого вибору особистості. Прояв справжньої любові – характерна риса значної кількості українських сімей – супроводжується емоційним залученням дорослих до життя дитини, приділенням їй постійної уваги, зацікавленістю в її потребах і проблемах, прагненні підтримати.

Міцність батьківсько-дитячих контактів, вияв поваги до дітей допомагає формуванню у них таких духовних якостей, як доброзичливість, здатність до співпереживання, вміння вирішувати конфліктні ситуації тощо. Все це підвищує їхню комунікабельність, забезпечує активно-позитивне входження до групи однолітків, з якими в них встановлюються добрі й товариські відносини. Ці діти відповідально ставляться до своїх обов'язків, легко засвоюють соціально прийнятні норми і форми поведінки; їм притаманні такі особистісні риси, як енергійність, впевненість у собі, гідність і самоконтроль.

Діти, які виховуються в атмосфері любові, відзначаються гарною успішністю в навчанні, в них досить добре розвинені такі риси, як самостійність, дисциплінованість, працелюбність, відповідальність, щирість, самокритичність. Вони виявляють кращу підготовленість до майбутнього утворення власної сім'ї; структура їхніх життєвих цілей має доволі високу соціальну цінність.

Непоодинокими є випадки, коли батьки, керуючись “педагогічною доцільністю”, намагаються не виявляти своєї любові, уваги до дітей, обґрунтовуючи такий стиль ставлення тим, що прояв подібних почуттів може розбестити дитину, “розм’якшити” її характер, зробити невідповідною до життєвих перепитів. Це веде до серйозних відхилень у розвитку дитячої особистості. Діти, особливо дівчатка, які підпадають під такий виховний вплив, зазвичай ростуть замкненими, бояться виявляти свої почуття, емоції, прагнення. Поступово в них складається певний тип взаємин з батьками, який з часом поширюється й на інших людей. У результаті – непорозуміння, конфлікти, звинувачення в неухважності, егоїзмі, відсутності чуйності й ширості.

Підвищення педагогічної культури батьків має передбачати посилення уваги до способів внутрішньосімейного спілкування; поширення й надання сталого характеру сімейним традиціям, що сприяють духовному розвитку дітей різних вікових категорій; ознайомлення з гуманними, особистісно орієнтованими методами сімейного виховання й надання допомоги щодо усвідомлення негативного впливу їх авторитарних різновидів; спрямовуватися на цікаве й змістовне дозвілля із залученням усіх членів сімейного мікроколективу. Це, у свою чергу, потребує розробки спеціальних програм, методичних рекомендацій для педагогічних працівників, випуску доступної батькам літератури з сімейного виховання.

Постає потреба у формуванні концептуально нової національної сімейної політики, яка б передбачала впровадження цілісної системи заходів, спрямованих на розвиток і задоволення високих духовних потреб дитини, підвищення виховного потенціалу батьківської родини [6; 7]. Їх реалізація має передбачити не поодинокі акції, а скоординовані дії усіх державних і громадських структур, робота яких тісно пов’язується з розвитком інституту сім’ї. Основна увага має спрямовуватися на виховання дитини як суб’єкта власного життя, налаштованого на усвідомлення і вибір шляхів духовного розвитку.

Розуміння та врахування особливостей сучасної сім’ї вчителями і батьками сприяють реалізації її виховних можливостей. До найважливіших особливостей сучасності належать [6; 7]:

1. Зміна ціннісних орієнтацій дітей і їх батьків. Багато представників сучасної молоді здебільшого не вірять в істинні цінності й добродійність, почуваються обманутими. Як результат – збільшується кількість малолітніх злочинців. У системі життєвих цінностей в багатьох батьків переважають прагнення до збагачення, намагання виховати в дітей прагматичність, раціоналізм, волю до успіху. Благородство, доброта, вміння співчувати і допомагати іншим часто недооцінюються.

2. Відокремлення молоді сім’ї від родини. У сучасних умовах – це об’єктивний фактор, зумовлений соціально-економічним розвитком суспільства, його продуктивних сил, рівня культури. Комплекс цих чинників забезпечує зміцнення й розвиток сім’ї як самостійного соціального інституту, який самостверджується без нехтування життєвого досвіду старших. В окремих сім’ях, які є мобільною соціально-економічною інституцією суспільства, створюється і сприятливий психологічний клімат для виховання дітей. Однак частіше молода сім’я, як правило, зазнає труднощів через побутову невлаштованість, матеріальні труднощі, професійно-виробничі негаразди, що впливає на виховання дітей.

3. Зменшення чисельності сім’ї. Зменшення народжуваності дітей спричинене загостренням конкуренції на ринку робочої сили, зайнятістю подружжя, зростанням матеріальних витрат на виховання, надмірним навантаженням на жінку-матір вдома і на виробництві, несприятливими житловими, побутовими умовами, егоїстичним прагненням батьків “пожити для себе”. Збільшення кількості одинокітніх сімей зумовлює відчуженість між дітьми, егоїзм, оскільки вони не мають зразка виявлення турботи, поваги до інших.

4. Специфічність соціального укладу в міських та сільських сім'ях. Відмінності в культурі сімейного життя відбиваються на розвитку дітей. Особливості домашнього господарства сприяють залученню дітей до справ у сім'ї, формують у них працелюбність, вболівання за сімейні справи, відповідальне ставлення до життя. Діти виростають у специфічній морально-етичній атмосфері села, яка стримує антисоціальну поведінку, але нерідко вона пригнічує особистість, гальмує розвиток якостей, які потрібні людині в іншому середовищі. У місті такий контроль обмежений.

5. Залежність виховання від рівня освіти батьків. Існує пряма залежність освіченості батьків та успішності їх дітей. Проте з посиленням зайнятості батьків, дезінтеграцією сім'ї така залежність знижується.

6. Вплив соціально-педагогічних умов на самореалізацію. За теорією Абрахама Маслоу (1908–1970), якщо не задовольняти біологічні потреби дитини, не гарантувати їй безпеку, не формувати її впевненість у тому, що і в майбутньому ці потреби будуть задоволені, то проблематично очікувати від неї діяльності, яка сприятиме самореалізації. Потреби кожної людини структуруються за ієрархічним принципом у різній послідовності. Загалом – це біологічні потреби, безпека і впевненість у майбутньому, любов та належність до конкретної соціальної групи, самооцінка, самореалізація тощо. У 90-х роках ХХ ст. у зв'язку з трансформацією соціально-економічної системи в Україні виникли серйозні проблеми щодо задоволення біологічних потреб як конкретних людей, так і великих соціальних груп. Це разом з іншими чинниками (екологічна ситуація, соціально-медичні проблеми, що виникли внаслідок Чорнобильської катастрофи) значно погіршили демографічне становище в Україні, що дало підстави стверджувати про тривожний процес депопуляції її населення в останні роки ХХ – на початку ХХІ ст. Зміна соціальних, етичних пріоритетів, прорив у вітчизняний інформаційний простір далеко не найкращих зразків масової культури спричинили, попри деякі позитивні впливи, нівеляцію змісту людського життя.

Родина закладає фундамент вихованості, який визначається особливою міццю, бо будується на ґрунті глибоких емоцій, любові між батьками і дітьми, теплі кровних відносин. Родинне правильне виховання служить для наслідування у всіх прийдешніх поколіннях.

Використана література:

1. *Бабій В.* Сімейні традиції та їх виховне значення // Позакласний час, 2004. – № 7-8. – С. 27-31.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України ; наук. кер. і упоряд. О. Л. Кононко. – К. : Світич, 2008. – 430с.
3. *Ващенко Г.* Загальні методи навчання. – К. : Українська Видавнича Спілка, 1997. – 410 с.
4. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / О. Л. Кононко, З. П. Плохій, А. М. Гончаренко та ін. – К. : Світич, 2009. – 208 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХ столітті // Освіта. – № 60-61. – 24-31.10.2001.
6. Соціальна педагогіка : підручник / [ред.-упоряд. А. Капська]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
7. *Фіцула М. М.* Педагогіка : уавчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2000. – 544 с.

Шкурупий О. А. Современные проблемы семейного воспитания.

В статье освещается значение семейного воспитания. Выяснены сущность семейного воспитания, проблемы, особенности современного семейного воспитания.

Ключевые слова: семья, семейное воспитание.

Shkurupiy O. A. Modern problems of family education.

The article deals with the meaning of family education. The essence of family education, problems, peculiarities of modern family education are discovered.

Keywords: family, family education.

УДК 373.3.016 :73/76(075. 3)

Янковська І. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В статті розглядається поняття педагогічна культура майбутнього вчителя початкових класів та аналізуються підходи до проблеми її формування у студентів спеціальності “Початкова освіта” при вивченні дисциплін “Образотворче мистецтво з методикою викладання”, “Інтегроване вивчення навчальних предметів в галузі “Мистецтво””.

Ключові слова: культура, професійна культура, педагогічна культура, професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів початкових класів, педагогічна умілість, педагогічна майстерність.

За роки незалежності України зроблено суттєві кроки в розбудові національної системи освіти це оновлення змісту освіти як однією з наукових проблем, яка постає перед людством в процесі його культурного розвитку. Ступінь розвитку особистості залежить від міри оволодіння існуючою культурою і входження людини в неї. Під культурою розглядається соціальний код людства у всіх його проявах: пізнавальному, моральному, духовно-практичному (технологічному), а також в художньо-естетичному. Тому, на сучасному етапі розвитку суспільства провідне місце у навчальному процесі вищих навчальних закладів відведено забезпеченню загальнокультурного розвитку, формування гармонійної, цілісної особистості майбутнього вчителя.

Про важливість проблеми формування культури особистості зазначено у Законі України “Про освіту”, Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, “Концепції загальної середньої освіти”, де перспективним напрямом виступає розвиток духовних потреб людини, її світогляду, розуміння місця і ролі в суспільстві, всебічний розвиток особистості.

Дана проблема є предметом багатьох сучасних наукових досліджень, яка розглядається у численних публікаціях вчених: Ю. Бабанський, В. Володько, А. Лігоцький обґрунтовують системний спосіб пізнання складних педагогічних явищ; В. Семиченко, Л. Хомич та інші ведуть мову про системний принцип організації професійної підготовки; О. Рудницька, В. Семенов, Л. Столович наголошують на необхідності комунікативної підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей; О. Протанська, З. Черуха, С. Якимчук висвітлюють питання культуровідповідного розвитку майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей; Г. Балла, Т. Браже, О. Запесоцького, В. Сластьоніна, Є. Шиянова зробили значний внесок у розвиток теорії гуманітарної культури дослідження; зарубіжні вчені А. Антіп’єв, О. Немирович, І. Орешников, Л. Шеїна розглядали гуманітаризацію освіти як процес її культуралізації; вітчизняні науковці С. Гончаренко, І. Зязюн, Ю. Мальований ведуть мову про важливості гуманітарної культури як засобу гуманітаризації освіти; Ю. Афанасьєв, І. Зязюн, М. Каган,